

POSTANOWIENIE Z DNIA 26 LUTEGO 2004 R.

IV KK 298/03

Kasacja strony na korzyść oskarżonego wniesiona od wyroku innego, niż wyrok skazujący na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania (art. 523 § 2 k.p.k.) jest dopuszczalna wyłącznie z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. (art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k.), przeto inne, niezwiązane z tego rodzaju naruszeniami, uchybienia prawu, podnoszone w takiej kasacji, w ogóle nie podlegają rozpoznaniu, i w razie ustalenia, że obraza stanowiąca okoliczność wskazaną w art. 439 k.p.k. nie miała miejsca, kasacja w tym zakresie podlega oddaleniu, a w części dotyczącej pozostałych zarzutów należy pozostawić ją bez rozpoznania jako niedopuszczalną.

Przewodniczący: sędzia SN H. Gordon-Krakowska.

Sędziowie SN: T. Grzegorzczak (sprawozdawca), E. Matwijów.

Prokurator Prokuratury Krajowej: B. Drozdowska.

Sąd Najwyższy w sprawie Tomasza C., skazanego z art. 205 § 1 k.k. z 1969 r. i innych, po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 26 lutego 2004 r. kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 grudnia 2002 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 18 listopada 1998 r.,

o d d a l i ł kasację w części dotyczącej zarzutu obrazy przepisów o przedawnieniu karalności jako oczywiście bezzasadną, pozostawiając ją – stosownie do art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. – bez rozpoznania w pozostałym zakresie (...).

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 18 listopada 1998 r. Tomasz C. został uznany za winnego popełnienia trzech przestępstw, a to: popełnionego w okresie od lipca 1992 r. do marca 1993 r., a zakwalifikowanego z art. 205 § 1 w zw. z art. 265 § 1 k.k. z 1969 r., popełnionego w sierpniu i październiku 1992 r. i zakwalifikowanego z art. 265 § 1 i 267 d. k.k. oraz popełnionego w okresie od sierpnia do października 1992 r., a zakwalifikowanego z art. 205 § 1 i 265 § 1 d. k.k., i skazany za to na łączne kary: 2 lat pozbawienia wolności z zaliczeniem na poczet tej kary okresu tymczasowego aresztowania oraz grzywny 15 000 zł. Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonego Sąd Okręgowy w B., wyrokiem z dnia 2 grudnia 2002 r., zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że warunkowo zawiesił wykonanie kary pozbawienia wolności na okres próby 5 lat, zaliczając okres tymczasowego aresztowania na poczet kary grzywny i uznając ją za wykonaną w całości.

Od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kasację wywiódł obrońca oskarżonego podnosząc zarzut obrazy przepisów postępowania, a to art. 5 § 2, art. 7 oraz art. 457 § 2 k.p.k., i „w drugiej kolejności (w przypadku nieuwzględnienia zarzutów związanych z naruszeniem prawa procesowego)” także obrazę prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 205 § 1 d. k.k. oraz niezastosowanie art. 4 § 1 k.k. w związku z art. 105 i 106 d. k.k. W odpowiedzi na tę kasację Prokurator Okręgowy w B. wnosił o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej w odniesieniu do zarzutu przedawnienia i pozostawienie jej bez rozpoznania w pozostałej części. Podobne stanowisko na rozprawie kasacyjnej zajęła prokurator Prokuratury Krajowej.

Rozpoznając tę kasację Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Prawomocny wyrok sądu odwoławczego kończący postępowanie zapadł w niniejszej sprawie w grudniu 2002 r. Tymczasem od dnia 1 września 2000 r., w wyniku nowelizacji Kodeksu postępowania karnego, dokonanej ustawą z dnia 20 lipca 2000 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 717), kasację na korzyść oskarżonego – taką jest zaś rozpoznawana skarga kasacyjna – strona może wnieść jedynie w razie skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania (art. 523 § 2 k.p.k.), a ograniczenie to nie działa tylko wówczas, gdy jest to kasacja wniesiona „z powodu uchybień wymienionych w art. 439” (art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k.). Zauważyć należy, że już pod rządem kasacji funkcjonującej w ostatnim okresie obowiązywania Kodeksu postępowania karnego z 1969 r. (art. 463a d. k.p.k.) wskazywano, iż skoro skarga ta może być wnoszona tylko w oparciu o określone rodzaje uchybień, to jeżeli podniesiono w niej także zarzuty niebędące podstawą kasacji, nie podlegają one w ogóle rozpoznaniu (wyrok SN z dnia 29 października 1996 r., IV KKN 72/96, OSNKW 1997, z. 1-2, poz. 15). Już pod rządem obecnego kodeksu Sąd Najwyższy stwierdził zaś, że wtedy gdy zarzut jest niedopuszczalny z mocy prawa, kasacja w części dotyczącej tego zarzutu staje się niedopuszczalna (postanowienie SN z dnia 4 grudnia 2001 r., II KKN 175/99, OSNKW 2002, z. 5-6, poz. 47). Także w doktrynie podnoszono, że zarzuty kasacyjne, których przedmiotem są uchybienia niebędące określonymi w ustawie powodami kasacyjnymi, nie mają samoistnego znaczenia, nie podlegają zatem odrębnemu rozpoznaniu, chyba że są ściśle sprzężone z zarzutami stanowiącymi podstawę kasacji (zob. Z. Doda: Zakres rozpoznania sprawy w trybie kasacji według nowego kodeksu postępowania karnego w: Nowe prawo karne procesowe. Księga ku czci Profesora Wiesława Daszkiewicza, Poznań 1999, s. 212-213). Już po wspomnianej nowelizacji kodeksu, dokonanej ustawą z dnia 20 lipca 2000 r., doktryna wskazywała, że tam gdzie ustawa ogranicza podstawy kasacyjne do uchybień z art. 439 k.p.k., uznanie, że

tak zakwalifikowane przez skarżącego uchybienie nie należy jednak do kategorii naruszeń wymienionych w tym przepisie, prowadzić musi do pozostawienia skargi bez rozpoznania (zob. S. Zabłocki: Nowela k.p.k. z dnia 20 lipca 2000 r., Warszawa 2000, s. 161-162) oraz, że w razie bezzasadności zarzutu opartego na art. 439 k.p.k., inne wysunięte w kasacji zarzuty nie podlegają rozpatrzeniu, i w tym zakresie kasację taką należy pozostawić bez rozpoznania (zob. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2004, t. III, s. 140).

Obowiązujące od dnia 1 września 2000 r. brzmienie art. 523 k.p.k. wskazuje wyraźnie, że dążąc do ograniczenia możliwości występowania z kasacją ustawodawca założył, iż występowanie przez stronę z tą skargą na korzyść oskarżonego od wyroku innego, niż orzeczenie skazujące na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania jest dopuszczalne tylko „z powodu uchybień wymienionych w art. 439.” (art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k. w zw. z § 2). Takie sformułowanie przepisu oznacza, że zarówno sama skarga kasacyjna jest tu dopuszczalna jedynie w razie wskazania na uchybienie wymienione w art. 439 k.p.k., jak i że może ona być rozpoznana tylko w zakresie owego naruszenia (lub stwierdzenia z urzędu innego z uchybień określonych w tym w przepisie). Rozpoznaniu w trybie kasacji zatem może podlegać wówczas tylko to uchybienie, w tym także odnośnie do naruszenia określonych przepisów prawa, którym uchybienie doprowadziło właśnie do zaistnienia okoliczności stanowiącej obrazę wskazaną w art. 439 k.p.k., ale już nie – odnośnie do innych wskazanych w takiej kasacji uchybień, a nie należących do katalogu naruszeń, o których mowa w art. 439 k.p.k.. W razie stwierdzenia w postępowaniu kasacyjnym, że uchybienie wymienione w art. 439 k.p.k. rzeczywiście miało miejsce „niezbędne staje się – stosownie do wymogu płynącego z art. 439 § 1 *in principio* w zw. z art. 536 i 537 k.p.k. – uchylenie zaskarżonego orzeczenia i to bez rozważania innych, podnoszonych przez skarżącego, naruszeń,

nie związanych z tą podstawą kasacji. Jeżeli zaś nie stwierdzi się, by naruszenie, o którym mowa w art. 439 k.p.k. nastąpiło, kasacja powinna być oddalona bez badania pozostałych wskazywanych w skardze uchybień, jako że skarga ta w wypadku wskazanym w art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k. jest dopuszczalna „z powodu uchybień wymienionych w art. 439”, a nie innej obrazy prawa. W konsekwencji należy przyjąć, że kasacja strony na korzyść oskarżonego wniesiona od wyroku innego, niż wyrok skazujący na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania (art. 523 § 2 k.p.k.), jest dopuszczalna wyłącznie z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. (art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k.), przeto inne, niezwiązane z tego rodzaju naruszeniami, uchybienia prawu, podnoszone w takiej kasacji, w ogóle nie podlegają rozpoznaniu i w razie ustalenia, iż obraza stanowiąca okoliczność wskazaną w art. 439 k.p.k. nie miała miejsca, kasacja w tym zakresie podlega oddaleniu, a w części dotyczącej pozostałych zarzutów należy pozostawić ją bez rozpoznania jako niedopuszczalną. Inne rozumienie omawianego rozwiązania oznaczałoby obchodzenie ograniczeń wynikających z art. 523 § 2 i § 4 pkt 1 k.p.k., gdyż dopuszczałoby rozpoznawanie takiej kasacji w zakresie wszystkich wskazywanych uchybień, mimo bezzasadności zarzutu co do naruszenia art. 439 k.p.k., który decyduje tu o dopuszczalności samej skargi. Stwarzałoby ono tym samym asumpt do występowania z kasacjami, w których powołanie uchybienia wymienionego w tym przepisie byłoby czynione jedynie dla obejścia ograniczeń płynących z art. 523 § 2 k.p.k.

W sprawie niniejszej kasacja dotyczy wyroku, w którym wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności zawieszono, przeto stosownie do art. 523 § 2 k.p.k. byłaby to skarga niedopuszczalna. Powołuje się ona jednak m. in. na obrazę art. 105 i 106 k.k. z 1969 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k., a uchybienie takie – mimo że autor kasacji milczy w tej kwestii – stanowi, stosownie do art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., okoliczność wskazaną w art. 439 § 1

pkt 9 k.p.k. To z kolei powoduje uchylenie ograniczenia zaskarżalności przewidzianego w art. 523 § 2 k.p.k., ale jedynie w zakresie określonym w § 4 pkt 1 tego przepisu. Tym samym, w świetle tego, co wcześniej stwierdzono, skarga niniejsza jest jednak dopuszczalna i może być rozpoznana, ale tylko w odniesieniu do zarzutu obrazy art. 439 k.p.k.

Zarzut ów jest jednak niezasadny w oczywistym stopniu. Został on podniesiony przez obrońcę oskarżonego już na rozprawie apelacyjnej i sąd odwoławczy nie podzielił jego trafności, odwołując się do brzmienia art. 15 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Przepisy wprowadzające kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 554 ze zm.). Skarżący wywodzi obecnie, że skoro wyrok sądu drugiej instancji zapadł w grudniu 2002 r., zaś dwa z czynów przypisanych oskarżonemu popełnione były do października 1992 r., a kwalifikowano je z przepisów Kodeksu karnego z 1969 r., choć orzekano już pod rządem obecnego Kodeksu karnego, to tym samym należało stosownie do art. 4 § 1 k.k. przyjąć tu także obowiązywanie przepisów Kodeksu karnego z 1969 r. o przedawnieniu, jako względniejszych dla oskarżonego. Zdaniem autora kasacji odwoływanie się przez sąd drugiej instancji do art. 15 przep. wprowadz. k.k. z 1997 r. jest nietrafne, gdyż prowadzi do wydłużenia okresu przedawnienia, co „jest wysoce krzywdzące dla skazanego”, i zdaniem obrony oznacza „działanie wstecz ustawy surowszej”. Stanowisko to jest całkowicie nietrafne z uwagi na wyraźne brzmienie art. 15 przep. wprowadz. k.k. Stanowi on, że do czynów popełnionych przed wejściem w życie Kodeksu karnego stosuje się przepisy tego kodeksu o przedawnieniu i zatarciu skazania, chyba że termin przedawnienia już upłynął. Zarówno przy tym w orzecznictwie, jak i w doktrynie stwierdza się, że przepis ten stanowi wyłom w zasadzie stosowania tylko jednej ustawy do oceny konsekwencji prawno-karnych czynu (zob. postanowienie SN z dnia 19 sierpnia 1999 r., I KZP 25/99, OSNKW 1999, z. 9-10, poz. 53, s. 38; Kodeks karny. Cześć szczególna. Komentarz pod red. A. Zolla, Kraków 1999, t. III,

s. 942; A. Marek: Kodeks karny. Komentarz, Warszawa 2003, s. 711-712). Zakłada on bowiem wyraźnie regułę bezpośredniego stosowania ustawy nowej we wskazanym tam zakresie, i to bez względu na to, czy ustawa ta działa na korzyść, czy na niekorzyść sprawcy, a przez to problem ewentualnego konfliktu z zasadą stosowania ustawy dawnej jako względniejszej (art. 4 § 1 k.k.) jest bezprzedmiotowy.

Tym samym jest oczywiste, że w sprawie niniejszej nie nastąpiło naruszenie przepisów art. 105 i 106 k.k. z 1969 r. o przedawnieniu karalności w zw. z art. 4 § 1 k.k., a więc nie zaistniała też okoliczność przewidziana w art. 439 § 1 pkt 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. Dlatego Sąd Najwyższy oddalił tę kasację jako oczywiście bezzasadną w odniesieniu do powyższego zarzutu, i ze względów wcześniej wskazanych pozostawił ją bez rozpoznania w pozostałej części, obciążając skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego. Charakter tego orzeczenia spowodował, że mimo zwolnienia Sądu Najwyższego z uzasadniania oddalenia kasacji jako oczywiście bezzasadnej (art. 535 § 2 zdanie trzecie k.p.k.), uzasadnienie to sporządzono.